

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

P. 15. Violatio Præcepti indirecta &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

P. XV. Violatio præcepti indirecta quomodo
sit peccatum.

Non violat præceptum, qui ponit causam, sive actionem indifferentem, ex qua præter intentionem sequitur effectus malus, & æquè immediatè bonus, quando hujus bonitas, illius malitiam elidit.

Ratio est, quia talis non intendit directè effectum malum in se, uti supponitur. Neque illum intendit indirectè in sua causa, cum illius causam assumat tantum in ordine ad effectum bonum, & solum permissivè se habeat ad effectum malum per accidens secuturum, quem non tenetur cum omissione æqualis boni, & suo incommodo impedire. Effet enim illa generalis, & frequens obligatio humano commercio nimis onerosa, uti fusius declarat. *Sanch. in præc. l. 1. cap. 7.*

Hinc licita est mercatori venditio gladii, etsi timeat indè secuturam injustam alterius læsionem; aut vini, ex quo videt fortè alios inebriandos: si nequeat sine notabili detrimento gladium, aut vinum ementi negare.

Licitum quoque est Duci in bello justo turrim hostilem evertere, etsi videat innocentes in ea conclusos eadem ruinâ involvendos esse.

Possunt famuli equum parare, & officia quædam alia remotiora præstare, licet cogitent Dominum suum obsequio illo ad peccata usurum. Quia ex omissione istius obsequii sequeretur ordinariè in famulos gravis indignatio, aut percussio, quæ efficit ut malum ex eorum actione secuturum ipsis non imputetur.

E contrâ, ad peccatum imputatur effectus malus

malus, qui praevidetur secuturus ex causa secundum se indifferenti, quando non adest ratio proportionata, quae causam illam poni requirat, vel quando actio hic & nunc non habet alium usum nisi malum. Quia agens tunc censetur juxta morale iudicium hominum intendere istum usum seu effectum. Hinc illicitum est apponere hospitibus cibum, quo videntur violaturi jejunium, quando ad hoc nullus urget metus incommodi gravioris: non licet alium juvare ad ascendendum per fenestram, qui praesumitur furtum, fornicationem, aut aliud grave peccatum intendere, & sic de ceteris. Confirmantur haec ex propositione 51. ab Innocentio XI. reprobata.

QUAERES: Quomodo possit Confessarius violationem praeccepti mortalem, à veniali peccato discernere?

Respondeo: Peccatum mortale à veniali optimè discerni per Regulas sequentes. Primò ex gravitate materiae prohibitae aut praecceptae colligitur gravis obligatio: materia autem gravis censeri debet quam prudentes solent multum aestimare, sive in se, sive in ordine ad finem à legislatore intentum; v.g. exercere opus servile sine necessitate per notabilem partem diei festi, non autem per unam horam. Secundò, si legislator utatur verbis graviter prohibentibus in materia non levi v.g. *mandamus, districtè prohibemus, vel precipimus*: potest enim, si velit, & id declaret, materiam gravem leviter prohibere. Tertio mortalis est violatio praeccepti cui additur gravis poena, aut censura Ecclesiastica, aut quando aliquid praecipitur, in virtute sanctae obedientiae. Quarto ex parte poenitentis; censentur Rudes mortaliter peccasse, quando
osten-

ostendunt se dum peccarent rem graviter apprehendisse, aut magnam conscientiae turbationem, & remorsum habuisse: vix enim norunt hi rudes alio indicio formalem peccati sui malitiam explicare.

Regulae porro annotanda, de Deliberatione intellectus, & Consensu voluntatis ad mortale, aut veniale requisitus.

1. **A**D peccatum quodcumque incurrendum requiritur aliqua malitiae moralis consideratio, id est, ad eam advertere, aut advertentiam debitam sponte non impedire. Hinc etsi intellectus satis advertat rationem delectabilis, aut utilis, & inculpatè nihil cogitet de malitiae actionis, nullum omnino peccatum committet, quamvis actio illa longo tempore duraret. Ratio est, quia ad culpam requiritur libertas, nequit autem esse libertas sine rationis advertentia & deliberatione, deliberatio verò nulla potest esse circa malitiam amplectendam quamdiu haec non cognoscitur. Ut si quis in die jejunii, nihil de præcepto cogitans, advertit tamen canam sibi iucundam & utilem, nullum peccatum canando committit.

2. Si insit objecto duplex malitia, & tantum ad unius speciei malitiam advertatur, circa hanc solum peccatum admittet, non circa alteram. Ut si quis rem sacram furetur, & advertat ad malitiam furti, non autem sacrilegii, solum furti peccatum committet. Quia non adfuit principium sufficiens de hac posteriori malitia deliberandi.

3. Ad peccatum mortale plena consideratio malitiae

malitiæ gravis requiritur. Vel consideratio malitiæ in genere, quando absque debito examine malitiæ levis aut gravis ad agendam aliquis temerè se resoluit: Vel de his dubitans ad agendum procedit. Primùm ad mortale requiritur: quia cum peccato lethali dissolutio amicitiae divinæ, & pœna æterna debeatur, alienum est à recta ratione credere, tanta supplicio hominem absque plena & perfecta consideratione obnoxium fieri. Secundùm etiam declaratur: quia qui sic sine examine procedit, manifesto se peccati mortalis periculo exponit: Et tantundem facit ac si diceret, sibi perinde esse sive Deum graviter, sive leviter offendat.

Dixi in primò, *plena consideratio*, non enim sufficit ad mortale semper plena & imperfecta consideratio malitiæ etiam in se gravis: qualem habent qui nondum à somno plenè excitati in motibus venereis aut pollutione malitiam tantum imperfectè & confusè animadvertunt, quamvis hæc sufficiat ad veniale: plena autem consideratio comparatur cum ea quam habet de illis homo jam plenè & perfectè à somno excitatus, & talis requiritur ad mortale. Et ita differentiam hanc, sæpè in praxi difficilem, explicat *Cajetanus* in summa, verbo, Delectatio, & *Vasquez* disp. 107. cap. 4.

4. Ex parte voluntatis, ad peccatum mortale plenus & perfectus voluntatis consensus requiritur: sicut diximus de perfecta consideratione ex parte intellectus. Et ratio eadem est, quia sine tali consensu non censetur incurri Dei inimicitia & pœna æterna: cum etiam in commercio & contractibus humanis, infinites levis momenti, frequenter soleat consensus ille considerari. Hinc positâ etiam plena consi-

consideratione intellectus, sine hoc consensu voluntatis dari nequit lethale peccatum. Quia ubi sunt plures iudices ordinati, sententia finalis spectat ad iudicem supremum. Ratio autem superior est in anima supremus iudex, & consensus plenus ad mortale requisitus est sententia finalis in tribunali conscientiae. Ita etiam D. Thomas, Cajet. alique hic, c. 2. q. 15. art. 4. Ut autem haec in praxi & actibus particularibus clarius discernantur, notandae porro sunt regulae sequentes.

5. Quando rei pravæ appetitum advertens se ita dispositum sentit, ut quamvis eam facile exequi posset, non exequeretur, signum habet ex quo iudicet, aut consensum nullum, aut tantum imperfectum & venialem adfuisse. Quia cum potentia executiva promptè subsit voluntati, talis dispositio indicat voluntatem nondum se ad consensum determinasse.

6. Quando motus pravus in aliquam rem tempore vix perceptibili insurgit, & cum primum occurrit eum rationi adversari, voluntas curam adhibet illum expellendi, per hoc datur indicium iudicandi nullum fuisse consensum perfectum sive mortalem. Quia cum præcedere debeat consideratio, sive discursus intellectus de rei malitia, spatium temporis saltem breve ad deliberandum requiritur, cum consensus peccaminosus non possit esse indeliberatus.

7. Non satis colligitur consensus in peccatum ex sola delectationis perseverantia post plenam illius considerationem. Quia appetitus sensitivus quo delectamur, non est plenè subditus voluntati ut ipsa imperante statim desistat, si cui ipsi subiectus est motus manus, linguae, & similibus membrorum.

Tom. II.

B

8. Quan-

8. Quando quis dubitat, an dormiens, an vigilans, an sui compos, an ad alia vehementer distractus, aliquid voluerit, dixerit, aut fecerit, argumentum habet maximum non plenæ deliberationis, aut consensus perfecti ad mortale requisiti. Quia plenus usus rationis non impeditur, homines de suis actibus certiores reddere solet: adeoque si plenus ille usus rationis tunc adfuisset, hominem de sua actione dubium non reliquisset. Et hoc argumentum tantò certius est, quantò magis is qui dubitat, peccatum timere & abhorre solet. Sicut qui morbum multum timet, etiam longius distans, facilius apprehendit se infici, quàm alius audentior infecto propius assistens. Ex his principiis multum lucis hauriet tam pœnitens, quam prudens Confessarius, ut discernat peccata à non peccatis, mortalia à venialibus, reservata à non reservatis, cum nulla censeantur reservata quæ defectu deliberationis, aut consensus non sunt mortalia.

P. XVI. *Quomodo Dubium à Probabili distinguendum?*

Valdè accuratè notandum est; magnam esse differentiam inter dubium (de quo supra actum est) & opinionem, sive sententiam probabilem.

Dubium enim est suspensio iudicii circa rem propositam, sicut nequeat intellectus affirmare ita esse, vel non esse. Hoc autem oritur aliquando ex penuria rationis pro utraque parte, ut cum dubitatur, an Stellæ sint pares, an impares: aliquando ex æqualitate rationum pro utraque parte occurrentium, undè fit ut intellectus